

Z A P O W I E D Z I

I.

M I L L E N I U M

PIERWSZE TYSIĄCLECIE CHRZEŚCIJAŃSTWA W ŚWIELE TEKSTÓW ŹRÓDŁOWYCH

Od lat przygotowuję nową antologię. Proszony obecnie o podanie kilku słów o niej, czynię to tylko ze względów informacyjnych. Będzie to antologia dokumentów źródłowych do dziejów Kościoła i jego literatury w pierwszym tysiącleciu. Chcę wypełnić dotkliwą lukę, jaka daje się odczuwać przy studium historii Kościoła w starożytności. Do studium patrystyki mamy już trzy antologie źródeł /Bober, Michalski, Wójtowicz/, natomiast do studium historii Kościoła nie ukazał się po ostatniej wojnie żaden, nawet najskromniejszy, zestaw źródłowy. Niniejsze dzieło ma ten brak usunąć.

Co będzie ono zawierać? W pierwszym rzędzie zilustruje historię Kościoła w różnych aspektach. A więc poda dokumenty pogańskie o chrześcijaństwie, wybór z historyków i kronikarzy, wybrane teksty soborów powszechnych i mnóstwo uchwał różnych synodów, dokumenty o działalności misyjnej Kościoła.

Obok dziejów zewnętrznych Kościoła uwzględni się szeroko jego życie wewnętrzne, a więc rozwój liturgii, zwłaszcza mszalnej, kult i jego różne formy /świętych, Krzyża św, relikwii, obrazów/ i wreszcie nabożeństwa /do NMP, Krzyża św., Dni Krzyżowe/.

Homiletyka i katechetyka będą reprezentowane przez wybór homilii różnych Ojców i katechez inicjacyjnych.

Archeologię chrześcijańską reprezentować będą libelli

sacrificacionis z czasów prześladowania Decjusza, epigramaty Damazego z Katakumb, opisy najstarszych kościołów i tzw. Peregrinationes ad loca sancta.

Prawo kanoniczne dojdzie do głosu w Statuta Ecclesiae antiquae, Canones Apostolorum, w tzw. listach kanonicznych Ojców Kościoła. Do tego dojdzie wybór z Kodeksu Teodozjusza II i Kodeksu Justyniana.

Szeroko będą uwzględnione zagadnienia biblijne i to zarówno od strony praktycznej, jak i teoretycznej. Wejdą tu m.in. wszystkie teksty z Enchiridion Biblicum za pierwsze tysiąclecie i najstarsze kanony Pisma św.

Osobny dział stanowić będzie ascetyka i mistyka oraz rozwój idei zakonnej w starożytnym Kościele.

W związku z ukazaniem się nowego wydania oficjalnego Enchiridion Clericorum /Rzym 1975/ podane będą w dużym wyborze dokumenty o formacji duchowieństwa i pierwszych załączkach Seminarium Duchownych z terenu Hiszpanii.

"De viris illustribus" wszystkich czterech autorów /Hieronim, Gennadiusz, Izydor, Ildefons/ będą skupione obok siebie i uzupełnione wybranymi sylwetkami z Kasjodora Divinae Lectio-

nes.

Poezja starochrześcijańska stanowić będzie zamknięcie tej obszernej Antologii w założeniu swym w pierwszym rzędzie historycznej, a na drugim planie patrystycznej.

Obejmować będzie pięć tomów:

- I Wiek I - IV.
- II Hiszpania, Anglia i Irlandia oraz Galia.
- III Italia, Afryka, obszar języka greckiego i języków orientalnych.
- IV "De viris illustribus".
- V Poezja chrześcijańska.

W absolutnej większości Antologia zawierać będzie teksty nowe, dotąd na język polski nie tłumaczone. Z greki i łaciny przełożył je niżej podpisany. Poszczególne dokumenty, lub grupy dokumentów, będą poprzedzone krótkimi wstępami i zwięzłymi notatkami o autorach. Komentarzem zaopatrzone będą przede wszystkim teksty historyczne i biograficzne. Obecnie oddaje do druku tom drugi. Przyniesie on obszerną dokumentację źródłową do dziejów Kościoła i kościelnej literatury w Hiszpanii, Anglii, Holandii oraz Galii. Hiszpanii jest poświęcone 250 stron maszynopisu. Obficie będą cytowani historycy /Hydaczusz, Orozjusz, Jan z Biclar i inni/; Izydor, co zrozumiałe, będzie najszerszej z Ojców potraktowany /80 stron/, inni według ich znaczenia. Synody otrzymają 110 stron. Wszystkie teksty zostały po raz pierwszy przetłumaczone na język polski. Anglosasi i Iroszkoci otrzymali 220 stron, najwięcej oczywiście Beda, którego dzieło "Historia ecclesiastica gentis Anglorum" wysunęło się na pierwszy plan. I wreszcie Galia, w której teksty Ojców przeplatać się będą z uchwałami synodów. Większość tekstów z wszystkich trzech wymienionych obszarów językowych dotyczy epoki schyłkowej, ogromnie dotąd nie tylko w antologiach ale i w podręcznikach zaniedbanej.

Andrzej Bober SJ

II. MIĘDZYWYDZIAŁOWY ZAKŁAD BADAŃ NAD ANTYKIEM CHRZEŚCIJAŃSKIM KUL

1/ Oddaje się do druku zatwierdzoną na rok 1982 Antologię
Modlitwy Patrystycznej opracowaną przez śp. Leokadię Małunowiczównę, jako III tom dwujęzycznej serii Starożytnych Tekstów

Chrześcijańskich. Dalszymi planowanymi tomami tej serii są: Akta Męczeńskie, opracowanie zbiorowe pod red. O.A.Bobera SJ; Antologia inskrypcji wczesnochrześcijańskich, opracowana przez śp. Leokadię Małunowiczównę; Wybór pism św. Bazylego, opracowanie zbiorowe.

2/ Na zamówienie Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL Mgr Czesław Mazur przygotowuje Bibliografię antyku chrześcijańskiego za rok 1980 oraz polską bibliografię św. Benedykta Opata. Opublikujemy je prawdopodobnie w następnym numerze.

3/ Ks.Doc Dr hab. H. WÓJTCWICZ przygotowuje monografię o św. Grzegorzu z Nyssy oraz kontynuuje pracę nad 2 tomem Antologii Modlitwy Patrystycznej, która będzie obejmowała teksty Ojców greckich /Ojców łacińskich obejmował I tom, Sandomierz 1971/. Prowadzi ponadto badania semantyczne nad zagadnieniami contemplatio / θεωρησις / et actio / πραξις / u wschodnich O.O. Kościoła. Kilka drobnych fragmentów tych poszukiwań szczególnie u Klemensa Aleksandryjskiego i Orygenesa zostało już opublikowane w Kronice Diecezji Sandomierskiej.

4/ Ks.Dr A. ECKMANN przygotowuje rozprawę na temat: Problematyka listów św. Augustyna z poganami oraz tłumaczenie listów św. Augustyna z poganami.

5/ Ks Dr St. LONGOSZ rozpoczął opracowywanie monografii na temat: "Rodzina chrześcijańska i jej zadania w nauczaniu OO. Kapadockich". W dziedzinie przekładów rozpoczął tłumaczenie Contra arianos Feładiusza z Agen, Epistolae papieża Liberiusza oraz Vita S. Antonii św. Atanazego Aleksandryjskiego. W dalszej perspektywie przewiduje opublikowanie antologii wypowiedzi OO. Kościoła na temat rodziny, obejmującej w dużej mierze teksty czytane w Radio Watykańskim w audycji "Rubryka Ojców Kościoła" /czwartek 20.15/.

III. KATEDRA PATROLOGII ATK - WARSZAWA

1/ W serii wydawniczej "Studia Antiquitatis Christianae" złożony jest do druku jej trzeci tom: Julian Jundził, Pieniądze w łacińskiej literaturze chrześcijańskiej późnego cesarstwa. Dalszymi monografiami tej serii będą: Ks. W. Myszor, Anapausis w teologii chrześcijańskich gnostyków oraz Ks. E. Stanula, Czynniki kształtujące sens biblijny w ujęciu św. Hilarego z Poitiers.

2/ W serii "Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy" w przygotowaniu do druku są następujące tomy: Marcin z Brakary, Pisma, tłum. W. Wójcik, M. Starowieyski; Crygenes, Homilie o księdze Jeremiego, Szuola, Królewskich, Komentarz do Jeremiasza, tłum. S. Malickowski, oprac. E. Stanula; Tertulian, Pisma wybrane, tom II, tłum. i oprac. W. Myszor, E. Obrycki, E. Stanula; Św. Augustyn, Enarrationes in Psalmos - ośmość, tłum. W. Su-

lowski; Św. Hilary z Poitiers, Pisma egzegetyczne /Com. in Evang. s. Matthei, In Psalmos, De mysteriis/.

IV Ks. Dr Marek STAROWIEYSKI /Warszawa/

1/ Rozpoczął opracowywanie II tomu Apokryfów Nowego Testamentu. Cz. I: Dzieje Apostolskie oraz Listy św. Piotra i Pawła. Przygotowuje też korektę 2 wydania wyczerpanego już/wydanego w 1980 r./ I tomu Apokryfów Nowego Testamentu, który zostanie wznowiony przez Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL.

2/ Złożył do druku w wydawnictwie "Znak" IV tom "Ojcowie żywi" /święta i komunały/ ze wstępem liturgicznym Ks. Dra J. Miazka. Tom ten przełożony na język włoski jest również w druku w rzymskim wydawnictwie Città Nuova. Warto przypomnieć, że wydawnictwo to wydało już w ubiegłym roku po włosku I tom "Ojcowie żywi" /Rok A/, druki zaś /Rok B/ jest w przygotowaniu.

3/ Oddał do druku artykuł: Początki monastycyzmu na Zachodzie /z dużym wyborem tekstów/ do publikowanej jubileuszowej Księgi na 200-lecie Warszawskiego Seminarium Duchownego.

4/ W wydawnictwie "Znak" ukaże się wkrótce V tom serii "Ojcowie żywi", Antologia wypowiedzi Ojców Pustyni - Gerontikon /Alphabetikon/ w przekładzie Siostry M. Borkowskiej OSB i opracowaniu Ks. M. Starowieyskiego.

V Ks. Doc. Dr hab. Wacław EBOROWICZ /Pelplin/

Przygotowuje do druku 2 zeszyt rozpoczętej niedawno w Pelplinie serii Pro familia. Zawiera on przełożone już przez siebie traktaty św. Augustyna: "De coniugiis adulterinis" oraz "De nuptiis et concupiscentia." Ma również gotowy do druku traktat św. Augustyna: De gratia Christi et peccato originali.

VI Ks. Dr hab. Wojciech KANIA /Tarnów/

Złożył do druku: Św. Ambroży, Na obłóczyny dziewicy; Św. Ildefons z Toledo, O wiecznym dziewictwie Najświętszej Marii Fanny; Św. German, Ośiem homilii maryjnych. Przesłał do druku w serii "Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy": Tertulian, O świadectwie duszy; Orygenes, O modlitwie; Św. Grzegorz z Nyssy, Homilie o Modlitwie Pańskiej. W przygotowaniu: Św. Efrem, Pieśni nisibijskie oraz Pieśni o perle; Św. Jan Chryzostom, Homilie o posągach; Św. Zenon z Werony, Mowy; Męczeństwo Karpa, Papila i Agatoniki /z Pergamonu/.

VII Ks. Dr Roman ANDRZEJEWSKI /Włocławek/

Przygotowuje rozprawę "Wpływ Cyserona na św. Ambrożego" oraz tłumaczenie: S.Ambrosius, Epistolae oraz S.Basilius, De Spiritu Sancto.

VIII Ostatnia wkładka ożłonków Międzywydziałowego Zak-
ładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL, oddana do druku
pod koniec ubiegłego roku do 4 zeszytu XXVIII tomu Roczników
Teologizno-Kanonicznych, zawiera następujące artykuły:

- 1/ + L. Małunowiozówna, Problem cierpienia u św. Bazylego
Wielkiego /oprac. Andrzej Malinowski/.
- 2/ Ks. St. Longosz, Rodzina wczesnochrześcijańska i jej
zadania w nauczaniu św. Bazylego W.
- 3/ O. A. Bober SJ, Ostatnie odkrycie patrystyczne, - Re-
guła Eugipiusza.
- 4/ Ks. F. Drączkowski, Kościół jako szkoła Logosu w doktry-
nie Klemensa Aleksandryjskiego.
- 5/ Ks. A. ECKMANN, Argumenty filozoficzne-religijne Mak-
syma z Madaury w liście do św. Augus-
tyna broniące tradycyjnej wiary Rzym-
mian.
- 6/ Ks. J. Śrutwa, Episcopalis audientia w Afryce rzym-
skiej.
- 7/ E. Tatar-Próchniak, Scena Bożego Narodzenia w sztuce
wczesnochrześcijańskiej.

IX Miesięcznik "Novum" planuje wydanie 7/8 numeru br. w
całości poświęconego antykowi chrześcijańskiemu. Zakład zgłosił
artykuły: R. Brändle, Problemy pracy społecznej w Kościele stare-
żytnym w ujęciu św. Jana Chryzostoma /tłum. M. Kaczmarski/;
O. A. Bober SJ, Osiągnięcia i niedostatki polskiej patrystyki na
tle światowym; Ks. F. Drączkowski, Principia pedagogiczne Klemensa
Aleksandryjskiego; Ks. A. Eckmann, Rola Pisma św. w duszpasterst-
wie Ojców Kościoła; Ks. St. Longosz, Historia pojęcia "Ojcowie
Kościoła".